

מְטִילִים בְּתֵל אַבִּיב-יָפוֹ

יסודי

מְטִילִים בְּתֵל אָבִיב-יָפוֹ

שִׁרָה גוֹדְמָן

מטח
המרכז לטכנולוגיה חינוכית

תל אביב
יפו
TEL AVIV
YAFO

הספר נכתב ביוזמת עיריית תל אביב-יפו, מינהל החינוך, ופותח על ידי צוות הגיאוגרפיה במרכז לטכנולוגיה חינוכית במסגרת פרויקט חומרי לימוד "תל אביב 100".

ניהול צוות גיאוגרפיה: צביה פיין
ניהול הפרויקט : אופירה גל
ניהול, פיתוח וכתובה: שירה גודמן
עריכה: חיה יצחקי

חברי ועדת ההיגוי:
עיריית תל אביב-יפו: חני ברודרסון, אריאלה ברזילי, אדוה גבאי, לאה זיידה, יעל חקון-יוסף, מדלנה טרייסטר, ריקי ימין, שרה לוטן-קרבר.
מטח: שירה גודמן, אופירה גל, בילי סביר, צביה פיין

ייעוץ מדעי: פרופ' מעוז עזריהו, החוג לגיאוגרפיה ולימודי סביבה, אוניברסיטת חיפה

עיצוב גרפי: ענת קמניצקי-ירקוני
איור: מרינה זלוצ'ין
קרטוגרפיה: ד"ר אורנה צפרי-ראובן
תחקיר תמונות: דבורה גרודה
טיפול בזכויות יוצרים: טקסטום: נעה נתנאל, תמונות: דבורה גרודה
הבאה לדפוס: גדי נחמיאס

תודות:

לדפנה לב, מנהלת מינהל החינוך בעיריית תל אביב-יפו, ולליזה בן חמו, מתאמת פעולות מינהל החינוך בעיריית תל אביב -יפו - על ייזום וקידום הפרויקט.
לניצה לבני ולכל צוות העובדים במינהל החינוך יסודי, לצוות הארכיון, לבטי יוסף מלשכת הדובר - על הסיוע הרב.
לדבורה גרודה, לאורלי לב ולליאת אברהם - על הצילומים היפים.
למשפחת ברק מנוה צדק; לאורנה ברנס, מנהלת בית ספר ויצמן ביפו, ולתלמידי כיתה ו - אימאן, אורטל, אלנבי ואביאל; למשפחת ברעם, ובמיוחד לדנה; ליעקב יהודה מהקונדיטוריה של אלברט; לתמר מבית שמש - על נכונותם להצטלם ולהתראיין לספר זה.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - כל חלק שהוא מספר זה, אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

כל הזכויות על החומרים ממקורות חיצוניים ששובצו בספר שמורות לבעליהן.
פירוט בעלי הזכויות - בסוף הספר.

תשס"ט, 2008 © כל הזכויות שמורות למרכז לטכנולוגיה חינוכית, חברה לתועלת הציבור.
קריית משה רואו, רח' קלאוזנר 16, רמת אביב, תל אביב 61394

תלמידים יקרים,

העיר תל אביב-יפו חוגגת השנה 100 שנה להיווסדה.

אילו היינו יכולים להיכנס למכונת זמן ולחזור לתל אביב מאה שנה אחורה, היינו רואים סביבנו רק חול וחול.

והנה, בתוך מאה שנה בלבד צמחה כאן עיר גדולה ומפוארת; עיר שיש בה הכול: בתי מגורים ובתי ספר, תרבות ואמנות, פארקים וגני משחקים, חנויות ושווקים ומאות אלפי אנשים שחיים בה או מגיעים לבקר בה מדי יום ביומו.

אנו יכולים להיות גאים בעיר שלנו, שאין כמוה בעולם כולו.

יום הולדת מאה הוא הזדמנות נפלאה להכיר את קסמיה של עירנו. לשם כך הכנו עבורכם את החוברת הזאת, שבה תוכלו ללמוד על מקומות מיוחדים ולקרוא בה שפע של סיפורים מעניינים על העיר שלנו. אני מזמין אתכם לצאת לטיול בין דפי הספר, ומהם להמשיך ולסייר ברחובות תל אביב-יפו ולגלות את יופייה ואת סיפוריה. אחרי שתגלו אותם תוכלו גם אתם לומר בגאווה "אנחנו תל-אביבים".

יום הולדת שמח לכולנו,

רון חולדאי

ראש העיר

שלום לכלם,

אתם מזמנים לבוא אתנו לטיול בתל אביב-יפו. בואו נערך הפרות:

איפה נטיל?

אילת

אני אוהבת לקרא ספרים, במיוחד על פיות, וגם לאכל קרטיב בטעם אבטיח. המקום האהוב עלי בתל אביב הוא בית אריאלה (הספריה העירונית) וגם הבית שלי.

בן

אני אוהב לחלם ולנגן בגיטרה. המקום האהוב עלי בתל אביב הוא הבית של סבא רבא שלי בשדרות רוטשילד. זה בית ישן, ואני חושב שיש בו רוחות רפאים...

יעל

אני אוהבת לשחק עם אחי התינוק ולעמד על הראש. המקום האהוב עלי בתל אביב הוא שוק בצלאל. אתם יכולים לנחש למה?

בר

אני אוהב לגלש בסקיטבורד שלי (שבגברית קוראים לו גלגשת) ולעצבן את אחותי הגדולה. המקום האהוב עלי בתל אביב הוא חוף הים, וגם המחבוא הסודי של החבורה שלנו, שאני לא יכול לגלות לכם איפה הוא, כי הוא סודי...

יחד אנחנו חבורת אבי"ב, וכמוכן, אנחנו מתל אביב.

בואו לקרא על ההרפתקאות שלנו ולהפיר ביחד את העיר שלנו.

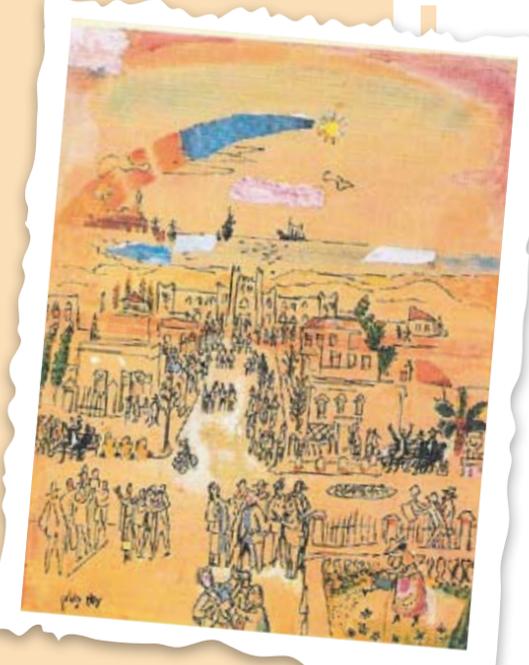
נ"ב, אתם יכולים לנחש למה בחרנו דוקא בשם הזה?

נוה-צדק

תל אביב לא הייתה
רק היה הייה חול
עם הרוח גבעות
אז יצאו במחול

רפאל ספורטה

לפני 100 שנה נולדה תינקת, ואביה בקש
לקרא לה בשם מוזר מאוד: אַחזת בית.
אבל כאשר יודעים מי הייתה התינקת,
אפשר להבין את זה: הייתה זאת
התינקת הראשונה שנולדה בשכונה
אַחזת בית, והיא הייתה בתו של עקיבא
אריה ויס, מיוזמי השכונה.

שכונת אַחזת בית הוקמה על ידי חבורת יהודים, שהחליטו לעזוב
את יפו ולהקים שכונה חדשה, מודרנית וירקה. לחבורה שלהם
הם קראו: אגדת אַחזת בית.

בחול המועד פסח שנת 1909 התכנסו חברי האגדה על חולות
חוף הים צפונית ליפו וערכו הגרלה. כל אחד הגריל את המגרש
שעליו תבנה משפחתו את ביתה. ההגרלה נעשתה בעזרת צדפים
שהיו על החוף.

תוך כשנה נבנו הבתים וקמה שכונת אַחזת בית. זמן קצר לאחר
מכן בחרו אנשי השכונה שם חדש לשכונתם: תל אביב.

כך הכל התחיל ...

נוה-צדק - שכונה בת 120!

שכונת נוה-צדק הוקמה בשנת 1887, בערך 20 שנה לפני שנוסדה תל אביב. היא הייתה השכונה הראשונה שהקימו יהודים מחוץ לחומות יפו. מאחר יותר נוסדה תל אביב, ונוה-צדק הצטרפה אליה. כשמטילים בנוה-צדק מרגישים כאלו מטילים בעבר, משום שרוב בתי השכונה הם בתים ישנים שנבנו בימיה הראשונים. חלק מהבתים הישנים חדשו ושיפוץ, וחלקם - עדין לא.

חידתלאביב

הקולנוע הראשון בארץ
 נמצא בשכונת נוה-צדק.
 מה ש?!

- 1 קראו על שכונת נוה-צדק באתר האינטרנט העירי. וענו על השאלות:
 - א. מדוע הוקמה שכונת נוה-צדק?
 - ב. מה מקור השם "נוה-צדק"?
 - ג. מדוע נבנו הבתים בשכונה בצמוד זה לזה?

אבורת
 אב"ג
 והבית
 הישן

לחבורה שלנו יש מקום סודי. אנחנו אוהבים להפגש בו אחר-הצהרים. אף אחד בכתה לא יודע על המקום הזה, וגם עכשו לא נגלה לכם איפה הוא בדיוק. אנחנו מוכנים לומר רק שהמקום הזה נמצא בשכונת נוה-צדק. אנחנו אוהבים את השכונה הזאת. היא שכונה ישנה, מלאה בבתים מיוחדים, שנבנו לפני הרבה שנים. לפעמים אנחנו משחקים במשחק שהמצאנו בעצמנו וקראנו לו "היה היה": במשחק הזה אנחנו מדמינים שאנחנו ילדים שחיו פעם, כשרק בנו את השכונה הזאת, בטח לפני 100 שנה... יום אחד, כששחקנו במקום הסודי שלנו, לא רחוק מאחד הבתים הישנים, ראינו כמה אנשים מתקרבים, ושמענו אותם מדברים: "המקום מצין, קרוב לטיילת, למרכז, לשוק..." , אמר אחד הגברים. "אבל הוא מתפורר לגמרי..." , אמרה האשה שלי. "אז אפשר פשוט להרס אותו ולבנות בית חדש במקומו." אמר גבר נוסף שהיה אתם. "נכון שהבית במצב לא טוב," אמר הגבר הראשון, "אבל עוד אפשר לראות את היפי שלו. תסתכלו על המרפסת, למשל, ועל הקשת המיוחדת שמעל לדלת..." "הבטנו בדממה זה בזה. פלנו הבנו. מישהו רוצה לקנות את הבית הישן והיפה הזה, ואולי להרס אותו עד היסוד... החלטנו שאנחנו לא נתן לזה לקרות!"

* * *

משפחת ברק מנוה-צדק

בן (11), לי (8) ויהלי (4 וחצי) ברק גרים בננוה-צדק בבית שנבנה לפני כ-100 שנה. פעם הבית הזה היה בית הדפוס הראשון בתל אביב. הבית עמד נטוש תקופה ארוכה. לפני 15 שנה, כשהמשפחה קנתה אותו, הוא היה ממש חרבה, והמשפחה החליטה לשפצו ולהתאים אותו למגורים. היא התחילה להשאיר את חזית הבית בדיוק כפי שהיא הייתה פעם.

משפחת ברק אוהבת לגור בננוה-צדק. לי שמחה שיש לה חברות רבות בשכונה. בן אוהב לרכב על אופניים לכל מקום בשכונה, יהלי אוהב את הגן שלו ואת החוגים שהוא משתתף בהם במתנ"ס השכונתי. אמא שלהם, אורנית, אוהבת את היפי המיוחד של השכונה, את האקלוסיה המגוננת ואת האווירה החמה והמשפחתית - כלם מכירים את כלם.

אך לפעמים קשה לגור בננוה-צדק. יש בה מעט מגרשי משחקים לילדים. הילדים שגרים בשכונה הולכים לבתי ספר שונים מחוץ לננוה-צדק, וכך החברים מבית הספר לא תמיד גרים קרוב, ואחר הצהריים קשה להפגש. בנוסף לכה, מאז שנוה-צדק נעשתה שכונה אפנתית אנשים רבים באים לטייל ולבלות בה, ולפעמים זה קצת מפריע...

2 לאחר שקראתם את ספורם של בן, לי ויהלי, האם אתם חושבים שהייתם רוצים לגור בננוה-צדק? מדוע?

מהו שמור בנינים, ומדוע בכלל לשמר?

- מתי מחליטים לשפץ ולשמר בנין ישן?
 - כאשר הבנין הוא בנין יפה, בעל סגנון בניה מיוחד.
 - כאשר בבנין גר פעם אדם חשוב, או קרה בו ארוע חשוב.
- בנינים ששמרו מחברים אותנו אל העבר שלנו ומספרים לנו על המקום ועל האנשים שחיו בו.

כל בנין זקוק מדי פעם לשפוצ ולחדוש. אם לא עושים כן - לאחר שנים רבות הבנין נראה מזנח ורעוע. לפעמים מעדיפים להרס את הבנין הישן ולבנות במקומו בנין חדש. לפעמים משפצים בנין ישן ומשתדלים לשמר על הצורה המקורית שלו. הפעלה הזאת נקראת שמור.

ספורו של מקום

מרכז סוזן דלל

היום

אז...

מרכז סוזן דלל הוא מרכז תרבות למחול ולתאטרון בשכונת נוה-צדק. היום זהו מתחם תוסס ופעיל, וגם ילדים רבים מבקרים בו. פעם, בימי הראשונים של השכונה, המקום שמש כקרית החנוכה הראשונה של היהודים מחוץ ליפו העתיקה. היו בו בית-ספר לבנים, בית-ספר לבנות וסמינר למורים. לאחר מכן, במשך שנים רבות המקום עמד נטוש ומזנח, עד שעיריית תל אביב החליטה לחדש ולשפץ אותו, לפני כעשרים שנה.

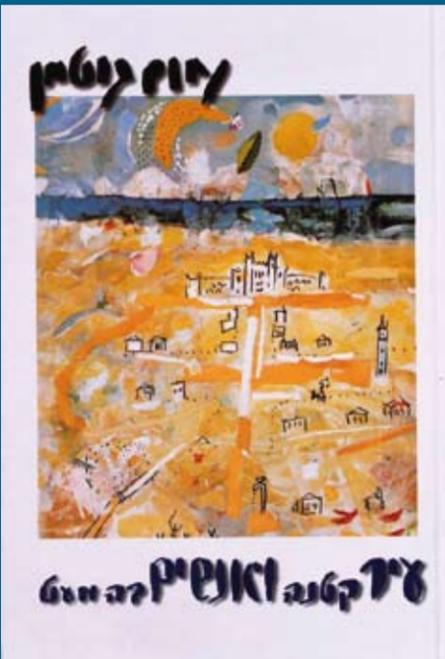

סמל העיר תל אביב שעצב נחום גוטמן (היום סמל העיר שונה במקצת)

נחום גוטמן – הצייר של תל-אביב

בשנת 1905 הגיע לנה-צדק ילד בן שבע, נחום שמו. אביו היה מורה בבית-הספר לבנות. הילד נחום אהב מאוד לצייר. מספרים שמי שגלה את כשרון הציור שלו היה חבר טוב של אביו, המשורר חיים נחמן ביאליק, שהתפעל מציווריו ועודד אותו לצייר. ואכן, הילד נחום גדל והיה לצייר, מאיר וגם סופר ילדים – הלא הוא נחום גוטמן.

נחום גוטמן פתח סגנון ציור מיוחד ומקורי, סגנון ארצישראלי, שהיה שונה מאוד מסגנונות הציור בגולה. הוא צייר נופים ואנשים, ובמיוחד הוא צייר וכתב הרבה על תל אביב בראשית ימיה. הוא גם עטר באיוריו את שירי הילדים של ביאליק...

ספר על תל אביב שכתב ואיר נחום גוטמן: "עיר קטנה ואנשים בה מעט".

ציור של בית כנסת בנוה-צדק שצייר נחום גוטמן

נה-צדק – שכונה מתחדשת

לפני כעשרים שנה החליטו לשמר את השכונה ולשקם אותה, ואז החל תהליך הפוך. חלק מהבתים שפצו לפי סגנון הבניה המקורי, בנים של תושבים ותיקים החלו לחזור, משפחות חדשות הגיעו, חנויות ובתי קפה נפתחו, ולאט לאט הפכה השכונה לשכונה אפנתית ומבוקשת. מחירי הדירות עלו, וכיום נה-צדק היא שכונה שאנשים רבים רוצים לגור בה!

נה-צדק, השכונה הותיקה, הלכה ו"הזדקנה" במשך השנים. תושבים רבים עזבו את השכונה הישנה ועברו לשכונות החדשות והמודרניות שנבנו בתל אביב. לאט לאט הזנחה השכונה, ורבים מבתי הישנים עמדו ריקים, מפררים ונטושים. בשכונה נשארו רק משפחות שלא יכלו להרשות לעצמן לעבר. המצב בשכונה החמיר כל כך עד שהוכנה תכנית להריסת השכונה.

לשיחה בפתה

מה דעתכם: האם טוב שלא הרסו את שכונת נה-צדק? מדוע?

3

התבוננו בתמונות של שכונת נה-צדק בפרק זה ובאתר האינטרנט העיר, וציירו על-פיהם ציור של השכונה. תוכלו לעשות תערוכה של ציוריהם בפתה.

שדרות רוטנשילד

” יוסי בשדרה פוסע
ופתאום אורות עיניו
אץ הוא רץ הוא לפניו
גור כלבים מסכן צולע
הוא חובק בשתי ידיו.

ע. הלל

פעילויות לסכום הפרק

לחקר עוד

לפניכם תמונות של מקומות שקשורים לנושא השמור.
העזרו במאגר המידע ובמאגר התמונות שבאתר האינטרנט העיר שלי,
וכתבו את ספורם של המקומות האלה.

השכונה שרונה

בנין גימנסיה הרצליה

כתיבה יוצרת

חברו שיחה בין ילדי חבורת אבי"ב, ובה הם מציעים מה הם יכולים
לעשות כדי לשמור על הבית הישן, כדי למנע את ההריסה שלו.
ספרו מה החבורה החליטה לעשות. האם הצליחה?

יוצאים לשטח

צאו לסביבה הקרובה אליכם, התבוננו בבנינים, ובחרו בנין שאתם
חושבים שכדאי לשמר אותו. צלמו אותו, הביאו את התצלום לכתה,
והסבירו בעל פה מדוע לדעתכם חשוב לשמר את הבנין.

מהי שִׁדְרָה ומדוע החלט לבנות שִׁדְרָה דוקא כּאן?

שִׁדְרָה היא רחוב רחב במיוחד. משני צדדיו או במרכזו, צומחים עצים. הרחובות הראשונים של תל אביב נבנו על דיונות שישרו אותן.

בשדרות רוטשילד תכננו לבנות את הרחוב בואדי קטן, בין שתי דיונות. אבל היה קשה לישר את הוואדי, ולכן המתכננים החליטו להשאיר אותו כשטח פתוח ולבנות את הבתים משני צדיו. לאחר כמה שנים החלו לטעת עצים בשטח הפתוח הזה, וכך נוצרה השדרה הראשונה בעיר.

מקימי תל אביב חלמו להקים עיר מרווחת שיהיו בה הרבה עצים ופרחים. הם אפלו חשבו לקרא לה "עיר גנים"... בשדרות רוטשילד הם הגשימו את החלום הזה.

בתל אביב יש שדרות נוספות: שדרות בן-ציון, שדרות ח'ן, שדרות בן-גוריון, שדרות נורדאו, שדרות שאול המלך, שדרות ירושלים ביפו, ועוד. בחרו אחת מן השדרות בעיר, בקרו בה, צלמו אותה ותלו את התצלומים בפתח. התבוננו בתצלומים ומצאו את המשתף לשדרות השונות ואת השונה ביניהן.

1

אבות
אב"ב
פועלת
את סבא

סבא רבא של בן גר בשדרות רוטשילד. בן הולך לבקר אותו לפעמים. "כדאי לכם לבוא," הוא אמר לנו יום אחד, "לסבא רבא שלי יש ספורים מגניבים על הילדות שלו בתל אביב..."
למה לא? אנחנו אוהבים ספורים. פגשנו את סבא רבא של בן על ספסל בשדרה, מתחת לעץ פיקוס ענק. היה יום חם, אבל מתחת לפיקוס היה המון צל ולא כל כך הרגשנו את החם.
"סבא," אמר בן (ככה הוא קורא לסבא רבא שלו), "תכיר את החברים שלי: בר, יעל ואילת. הבטחתי להם ספורים על תל אביב של פעם..."
סבא חייך. "ספורים אתם רוצים, אה... טוב, הנה ספור מעניין שקרה בדיוק במקום שאנחנו יושבים עכשיו..."

וסבא החל לספר: "זה היה בשנת 1921. אני הייתי בערך בגילכם. וינסטון צ'רצ'יל, שר המושבות הבריטי, בא לבקור ממלכתי בתל אביב, וראש העיר, מאיר דיזנגוף, החליט להרשים אותו. תל אביב הייתה אז עיר צעירה, ולא היו בה הרבה צמחים ועצים. דיזנגוף הזמין עצים בוגרים מן המושבות הסמוכות, ובקש שיתקעו אותם בחולות תל אביב באפן זמני, עד סיום הבקור של צ'רצ'יל. אני ועוד הרבה חברים שלי היינו סקרנים לראות את האורח החשוב. טפסנו על העצים כדי לראות טוב יותר, ואז... העצים התחילו לפל. ראש העיר היה מאוד נבוך, אבל השר צ'רצ'יל פרץ בצחוק ואמר לו: "לא נורא... ככה תדעו שחשוב להעמיק את השרשים שלכם כאן בארץ."

* * *

בְּשִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד בְּתִים בְּסִגְנוֹנוֹת שׁוֹנִים

כְּאֶשֶׁר מְטִילִים בְּשִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד, אֶפְשָׁר לְרַאוֹת בְּנֵינִים הַבְּנוּיִים בְּסִגְנוֹנוֹת שׁוֹנִים. הַשִּׁדְרָה הַיָּא כְּמוֹ מוֹזָאוֹן פְּתוּחַ שֶׁל סִגְנוֹנוֹת הַבְּנִיָּה בְּתֵל אָבִיב.

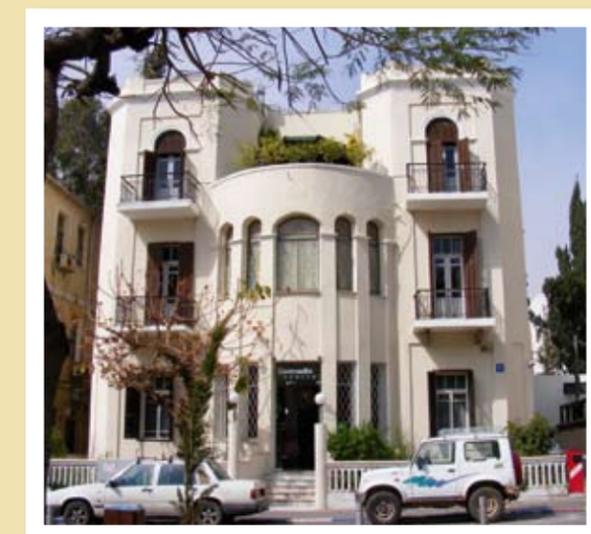
שִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד 12

הַבְּתִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל תֵּל אָבִיב הָיוּ נְמוּכֵי קוֹמָה (בְּעֵלֵי קוֹמָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם) וּגַג רְעֵפִים – בְּתִים בְּסִגְנוֹן כְּפָרִי, שֶׁהִתְאִימוּ לְאִפִּי הַשְּׂכוֹנָה הַמְתַּכַּנֶּנֶת: שְׂכוֹנוֹת גְּנִים מְרוּחַת, נִקְיָה וִירְקָה. רַק כְּמָה מִן הַבְּתִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הָעִיר נִשְׁמְרוּ עַד הַיּוֹם. בְּשִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד נוֹתֵר אֶחָד מֵהֶם. זֶהוּ בֵּית פּוֹגֵל, בֵּיתוֹ שֶׁל הַדּוֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הָעִיר.

שִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד 27

כְּאֶשֶׁר מִתְקַדְמִים צְפוֹנָה בְּשִׁדְרָה, רוֹאִים יוֹתֵר וַיּוֹתֵר בְּתִים שֶׁנִּבְנוּ בְּשָׁנוֹת ה-20 (1920 עַד 1930 בְּעֵרָף) בְּסִגְנוֹן בְּנִיָּה שֶׁנִּקְרָא הַסִּגְנוֹן הָאֶקְלֵקְטִי, שֶׁפְּרוּשׁוֹ: סִגְנוֹן שֶׁהוּא תַעֲרֻבַת שֶׁל כְּמָה סִגְנוֹנוֹת שׁוֹנִים (אִירוּפִי, מְזֻרְחִי, וְלִפְעָמִים אֶפְלוּ סִינִי). בְּנֵינִים הַבְּנוּיִים בְּסִגְנוֹן זֶה נִרְאִים קִצְת כְּמוֹ אֲרְמוֹנוֹת מִהָאֲגָדוֹת, וְאוּלַי בְּגִלְל זֶה קָרָאוּ לָהֶם גַּם "בְּתֵי חִלּוּמוֹת".

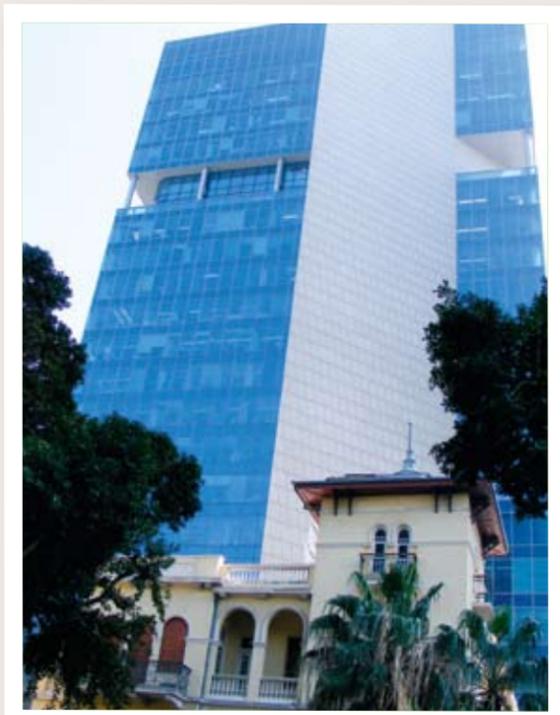
שִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד 115

בְּהַמְשָׁךְ הַשִּׁדְרָה, קְרוֹב יוֹתֵר לְאֲזוֹר תַּאֲטָרוֹן הַבִּימָה, רוֹאִים בְּנֵינִים שֶׁנִּבְנוּ בְּשָׁנוֹת ה-30 (1930 עַד 1940 בְּעֵרָף) בְּסִגְנוֹן שֶׁנִּקְרָא בְּאוּהָאוּס – סִגְנוֹן פְּשוּט, צְנוּעַ וְנִקִּי מִקְשׁוּטִים. הָרַעִיּוֹן הַמְרַכְזִי בְּבִנְיָה בְּסִגְנוֹן זֶהוּ הַיָּה שֶׁהִבִּית צְרִיף לְהִיּוֹת נוֹחַ לְמַגוּרִים. רַב הַבְּנֵינִים שֶׁנִּבְנוּ בְּסִגְנוֹן הַבְּאוּהָאוּס צְפוּ בְּטִיחַ לָבוֹ, וְזוֹהִי הַסִּבָּה שֶׁתֵּל אָבִיב קִבְּלָה אֶת הַכְּנוּי "הָעִיר הַלְּבָנָה".

שִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד 84

הַבְּנֵין שֶׁבְּחִזִּית הַתְּמוּנָה נִבְנְה בְּשָׁנַת 1924 בְּסִגְנוֹן אֶקְלֵקְטִי. לְפָנֵי כְּעֶשֶׂר שָׁנִים הִרְשָׁתָה הָעִירִיָּה לְבַעַל הַבְּנֵין לְבָנוֹת מְאֻחֻרָיו וּבְצֻמוֹד לוֹ מִגְדֵּל גְּבוּהָ, בְּתַנְאֵי שִׁישְׁמֵר וַיִּשְׁפֹּץ אֶת הַבְּנֵין הַיֵּשׁוּ. כִּף קָם מִגְדֵּל אֶלְרוֹב. בְּמִגְדֵּל יֵשׁ 33 קוֹמוֹת, 7 מֵהֶן מִתַּחַת לְפָנֵי הַקֶּרֶקֶע. מֵאֲז נִבְנוּ בְּשִׁדְרוֹת רוֹטְשִׁילְד עוֹד כְּמָה מִגְדָּלִים חֲדִישִׁים, שֶׁמְשַׁמְשִׁים בְּעֶקֶר לְמִשְׁרָדִים, וְעוֹבְדִים בְּהֶם אֲנָשִׁים רַבִּים.

2

אֵיזָה סִגְנוֹן בְּנִיָּה אַתֶּם אוֹהֲבִים? הַתְּבוֹנְנוּ בְּבֵינֵינוּ שֶׁבְּסִבִּיבַת מְגוּרֵיכֶם, וּבְחַרוּ בְּנֵין שֶׁמוֹצֵא חוֹן בְּעֵינֵיכֶם (זֶה יָכוֹל לְהִיּוֹת גַּם הַבְּנֵין שֶׁאַתֶּם גָּרִים בוֹ). צַלְמוּ אֶת הַבְּנֵין שֶׁבְּחַרְתֶּם, תְּלוּ אֶת הַתְּצֻלוֹם עַל לוח הַקִּיר בְּכַתָּה, וְכַתְּבוּ לְצִדּוֹ מָה מוֹצֵא חוֹן בְּעֵינֵיכֶם בְּבֵינֵינוּ וּבְסִגְנוֹן הַבְּנִיָּה.

אנשים רוכבים על אופנים בשבילים המיוחדים שנסללו בשדרה.

אנשים מבאים ועורכים פגישות עסקים בבתי הקפה שבשדרה.

לפעמים יש בשדרה תערוכות מיוחדות ומעניינות, כמו תערוכה של קפות קרן לישראל שעצבו אמנים שונים.

אנשים רבים יושבים ונחים על הספסלים שמתחת לעצים בשדרה.

לשיחה בפתה

האם בקרתם בשדרות רוטשילד? אם כן - ספרו מה עשיתם שם. מה אתם אוהבים לעשות בשדרה? מה מעניין אתכם לראות בשדרה?

בשדרות רוטשילד הכריזו על הקמת מדינת ישראל

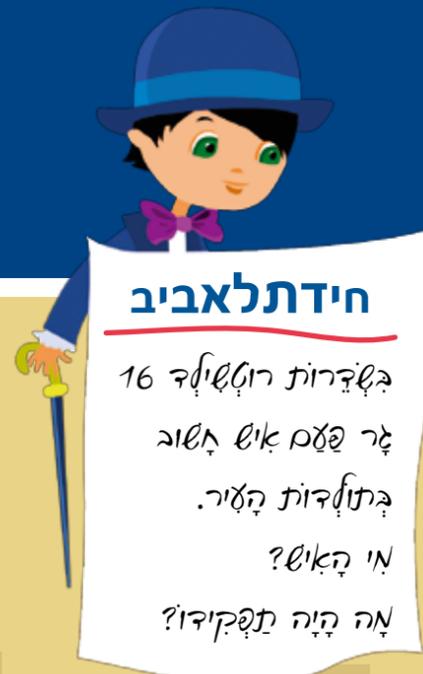
ביום ששי, ה באיר תש"ח, זמן קצר לפני כניסת השבת, התכנסו נציגי העם היהודי בארץ במוזיאון תל אביב, בשדרות רוטשילד 16.

הם באו לשמע את דוד בן-גוריון מְכַרִּיז על הקמת מדינת ישראל. ירושלים היתה באותו זמן במצור, ולכן החלט להכריז על הקמת המדינה בתל אביב.

דוד בן-גוריון הקריא את ההכרזה על הקמת המדינה לפני 350 מְזַמְנִים, בעוד אלפי אנשים מתגודדים בחוץ ומקשיבים להכרזה דרך רמקולים מיוחדים שהצבו שם.

בתם ההכרזה קמו כל המשתתפים לשירת "התקוה", וההמונים שבשדרה רקדו וקודים סוערים.

היום המקום הזה הוא מוזיאון, אפשר לבקר בו ולראות את האולם שבו הכריזו על הקמת המדינה.

חידתלאביב

בשדרות רוטשילד 16
גר פאם איש אלוט
בתולדות העיר.
אי האיש?
מה היה תפקידו?

3 הַכִּינוּ הַזְמָנָה לְטָקָס הַכְרִזַת הַמְּדִינָה. קִשְׁטוּ אֶת הַהַזְמָנָה שְׁלָכְמָם, וְתָלוּ בַּפֶּתָה אֶת כָּל הַהַזְמָנוֹת שֶׁהִכְנִיטָם.

חוף הים

” ים כחל ושמים
שתי סירות של ניר
הדיג יורד למים
ורוכב על גב של דג אל האוצר.

”הונתו גפן

פעילויות לסכום הפרק

כתיבה יוצרת

א. הזמינו את משפחתכם לסיר אתכם לארץ שדרות רוטשילד. הצטידו במצלמה וצלמו דברים שונים שמושכים את עיניכם: צמחיה, בתים, פסלים, עוברי ארח, קיוסקים, ועוד.

ב. הכינו כתבה לעתון על הסיור בשדרה, ושלבו בה את התמונות שצלמתם.

יוצאים לשטח

ערכו תצפית בשדרה, סרטטו טבלה כדגמת הטבלה שלפניכם, ורשמו בה את הממצאים שלכם.

יום	שעה	צפופות בשדרה	פעילויות בשדרה		
		רבה / בינונית / נאטה	ילדים	צעירים	מבגרים

לחקר עוד

לפניכם נושאים נוספים הקשורים לשדרות רוטשילד:

- האנדרטה למיסדי תל אביב
- פסלים בשדרה

בחרו נושא אחד, או נושא אחר שמעניין אתכם, חקרו את הנושא שבחרתם, וכתבו עליו קטע מידע. תוכלו להעלות את הקטע למדור "כותבים תל אביב" שבאתר האינטרנט העיר

אבורת
אבו"ב
ותאלו-מת
הבקבוק
הסתורי

זה היה ביום ששי חרפי אחר-הצהרים. השמש הציצה מבעד לעננים, ואנחנו החלטנו ללכת לבלות בחוף הים. שחקנו מטקות, פטפטנו, זללנו ממתקים. פתאום שמענו את בר צועק: "חבר'ה, בואו מהר, תראו מה מצאתי..."
בר תמיד מחפש "מציאות" בחוף הים, אבל בדרך-כלל הוא לא מוצא דברים מעניינים במיוחד. הפעם הוא היה נרגש כלו.
"תראו!" הוא קרא, והושיט לנו בקבוק ירק.
ברגע הראשון צחקנו - מה כל-כך מיוחד בבקבוק ישן? אבל אז הצביעה אילת על הבקבוק ואמרה:

"רק רגע, יש משהו בפנים..."
עכשו הסקרנות שלנו התחילה להתעורר.
"מה זה?" שאל בן.
"זה נראה לי כמו חתיכת נייר מגלגל," אמרה יעל.
בהתרגשות רבה הוצאנו את הנייר המגלגל. הוא היה קרוע ודהוי, אבל הצלחנו לפענח את הפתוב:

* * *

לאנשים היקרים שנשא
את המכתב הזה שלום,
אני כותבת לכם מספנה של אנית המספנים
"טיג'ר היל". יצאנו לפני כחודש לדרך. המסע
היה כל כך קשה, וכשסוף סוף הגענו לאופי
אנשי ישראל ירו עלינו ושני אנשים נהרגו! אבל
אנחנו לא נותרו ונמצא את הדרך להכנס לארץ.
מספיק סבלנו. עכשו הגענו הביתה.
שלכם,
שרה

ספורו של מקום

כפר לונדון

בטיילת שבחוף תל אביב נמצאת כפר לונדון, ובה אנדרטה בצורת ספינת מעפילים. האנדרטה הוקמה לזכר ההעפלה. המלה "העפלה" פרושה טפוס על הר גבוה ותלול, והיא מתארת את העליה הבלתי חקית לארץ לפני קום המדינה - כמו שקשה לטפס על הר, כך היה קשה לעלות לארץ, כי הבריטים ששלטו אז בארץ לא אפשרו ליהודים לעלות. אך היהודים לא וותרו והמשיכו לנסות ולעלות. לפעמים הצליחו ולפעמים - לא.
ליד האנדרטה לזכר ההעפלה עומד קיר הנצחה בצורת גל, וכתובים עליו השמות של כל ספינות המעפילים שהפליגו לארץ ישראל, ובהם גם טיג'ר היל.

איזה מקום מיוחד אתם מכירים על חוף הים? בחרו מקום בחוף תל אביב-יפו שתרצו לספר עליו, והכינו אתם מדור: ספורו של מקום. תלו את המדורים שהוכנו בכתה (ואל תשכחו לצרף תמונה).

1

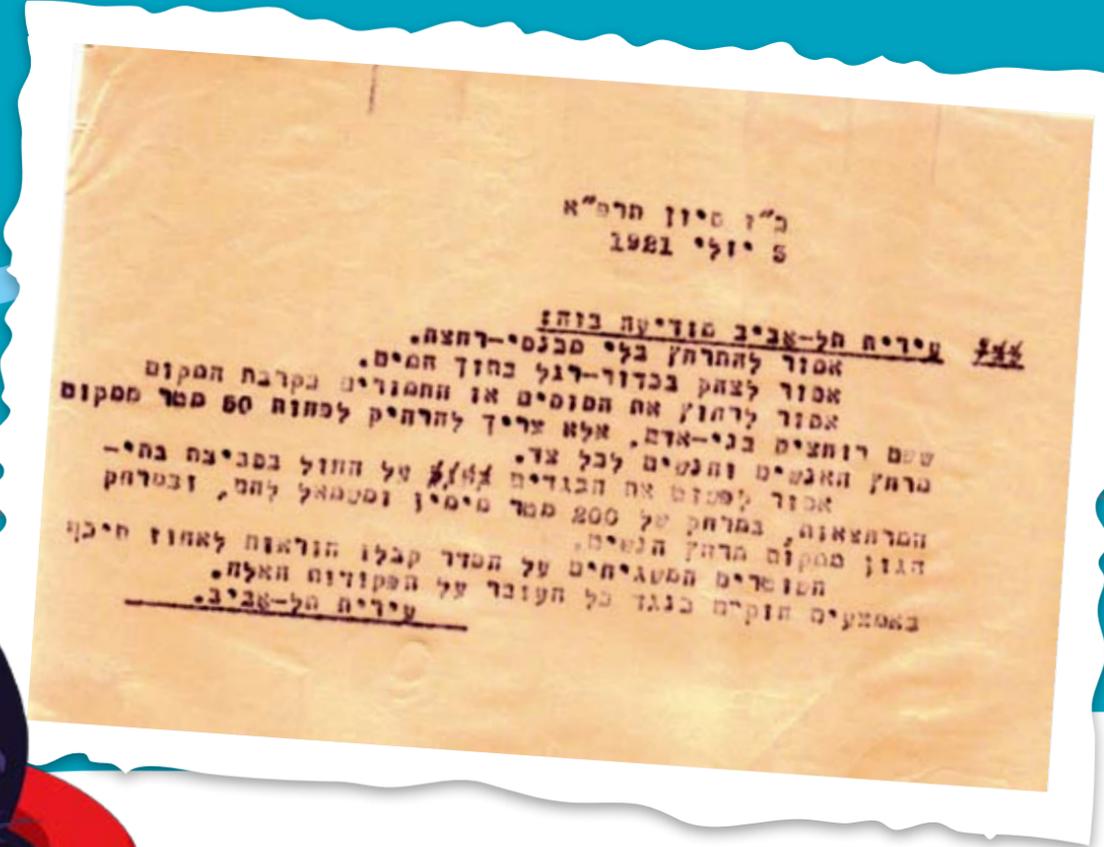
חפשו מידע על ההעפלה ועל הספינה טיג'ר היל באתר האינטרנט העיר שלי, ונענו על השאלות:
א. באיזו שנה הפליגה ספינת המעפילים טיג'ר היל, ומאין יצאה?
ב. האם הספינה טיג'ר היל הצליחה להגיע לישראל? ספרו מה קרה.
ג. כיצד קשורה הספינה טיג'ר היל לעיר ולתושביה?

2

כָּלִי הַתְּנַהּגוֹת בְּחוֹף הַיָּם

כְּדֵי שֶׁכֶּלֶם יוּכְלוּ לִיהַנּוֹת בְּחוֹף הַיָּם, בְּלִי לְהַפְרִיעַ זֶה לָזֶה, חָשׁוּב שְׂיִהְיוּ כָּלְלִים בְּרוּרִים לְהַתְּנַהּגוֹת בְּחוֹף.

הִנֵּה, לְמַשָּׁל, הַכָּלְלִים לְהַתְּנַהּגוֹת בְּחוֹף הַיָּם שְׁעִירֵית תַּל אַבִּיב פְּרֻסְמָה בְּקִיץ שֶׁל שְׁנַת 1921:

סְפּוּרוֹ שֶׁל מְקוֹם

חוֹף גְּבַעַת הָעֵלְיָה בִּיפוֹ

כְּדֵי לְבַלּוֹת בְּחוֹף בְּנְעִימִים חָשׁוּב מְאֹד שֶׁהַחוֹף יִהְיֶה נָקִי! לְכַלּוֹף וּפְסֻלַּת מִפְּרִיעִים לֵנוּ לִיהַנּוֹת בְּחוֹף. הָעִירְיָה אַחֲרָאִית לְנִקְיוֹן הַחוֹפִים, אֵדָה גַם אֲנַחְנוּ, הַתּוֹשְׁבִים וְהַמְּבַקְרִים, צְרִיכִים לְשָׁמֵר עַל הַנִּקְיוֹן.

בְּתַמוּנָה הָעֵלְיוֹנָה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת מְדוּעַ חוֹף גְּבַעַת הָעֵלְיָה בִּיפוֹ נִחְשָׁב לְאַחַד הַחוֹפִים הַיְפִים בְּיִתְרָה בְּעִיר וּבְאֶרֶץ כָּלָה. אָבֵל בְּגִלְל הַמְּבַקְרִים הַרְבִּים בְּחוֹף הַזֶּה וְגַם בְּגִלְל הַמְּפָרְצִים שָׁבוּ, לְעֵתִים מְצֻטְבָּר בּוֹ לְכַלּוֹף רַב. מִזֵּל שְׂיִישׁ קְבוּצוֹת שֶׁל יְלָדִים, יְהוּדִים וְעֶרְבִים, שְׂאֲכַפֵּת לָהֶם, וְהֵם פּוֹעֲלִים לְשָׁמֵר עַל יוֹפֵיו שֶׁל הַחוֹף וּלְנִקּוֹת אוֹתוֹ.

בְּתַמוּנָה הַתַּחְתּוֹנָה אֶפְשָׁר לִרְאוֹת יְלָדִים שֶׁהִתְנַדְּבוּ לְנִקּוֹת אֶת חוֹף גְּבַעַת הָעֵלְיָה בִּיפוֹ.

- 5** א. מָה דַעְתְּכֶם עַל הַכָּלְלִים הָאֵלֶּה?
הָאֵם הֵם מִתְאַיְמִים גַּם לְיַמִּינוּ?
הַסְבִּירוּ אֶת תְּשׁוּבַתְכֶם.
- ב. הַתְּבוֹנְנוּ בְּצִיּוֹר שֶׁבַעֲמוּד הַקוֹדֵם. מִצְאוּ בּוֹ בְּעִיּוֹת שֶׁעֲלוּלוֹת לְהַתְּעוֹרֵר עַל חוֹף הַיָּם.
הַצִּיעוּ שְׁנֵי כָּלְלִים שְׂיִכּוּלִים לְמִנְעַ אֶת הַבְּעִיּוֹת הָאֵלֶּה.

6

הִנֵּה כְּרָזָה שֶׁהַכִּיּוֹן הַמְשֻׁרָד לְאִיכוֹת הַסְּבִיבָה לְעֵדוּד הַשְּׂמִירָה עַל הַנִּקְיוֹן בְּחוֹפֵי הַיָּם.

הַכִּינוּ גַם אֶתֶם כְּרָזָה שְׂקוֹרָאת לְשָׁמֵר עַל הַנִּקְיוֹן בְּחוֹף הָאֵהוּב עֲלִיכֶם בְּתֵל אַבִּיב. תְּבָרוּ סִסְמָה וְעֲצְבוּ אֶת הַכְּרָזָה.

פְּעִילִיּוֹת לְסִכּוּם הַפָּרֶק

לְחַקֵּר עוֹד

לְפָנֶיכֶם נושאים נוספים הקשורים לחוף הים:

- הגרלת הצדפים
- מקומות בלוי בחופי תל אביב

בחרו נושא אחד, או נושא אחר שמעניין אתכם בקשר לחוף הים. חקרו את הנושא שבחרתם, וכתבו עליו קטע מידע.

אֲזָרוּחַת פְּעִילָה

בחרו חוף ים הקרוב לאזור מגוריכם, שרמת הנקיון שלו אינה משביעת רצון לדעתכם, ו"אמצו" אותו. ערכו תכנית פעלה לשמירת הנקיון בחוף שבחרתם, קבעו תורנות, ופעלו.

פְּנֵת יְצִירָה

הכינו בכיתה פנה על חוף הים. תוכלו לתלות תמונות שצלמתם, ציורים שצירתם, כתבות וספורים שכתבתם על החוף, דווחים על פעילות שבחרתם לעשות בחוף הים, תערוכת צדפים ו"מציאות" אחרות שמצאתם בחוף, ועוד.

